

29. september 2020

SB-023-054d

Grøn bogbranche

- ni anbefalinger til hvordan branchen kan samarbejde om at blive mere miljøbevidst

På baggrund af Danske Forlags rapport "Towards Environmentally Conscious Publishing" (2020) samt input fra medlemmerne opstilles her ni anbefalinger til, hvordan branchen kan samarbejde om at blive mere klimabevidst.

Implementering af de foreslåede anbefalinger er vigtig, ikke kun for miljøet, men for selve branchen. Ved at forfølge en grønnere profil sikres det, at bøger imødekommer de stadigt mere miljøbevidste forbrugeres behov samt foregriber evt. politiske beslutninger vedrørende offentlige institutioners (fx bibliotekers og undervisningsinstitutioners) indkøb som led i den grønne omstilling. Desuden er en sådan omstilling i tråd med selve bogens etos. Ligesom den enkelte publikations indhold søger at generere viden og bidrage til mentalt velvære og social udvikling, vil selve produktet – den fysiske bog – være en manifestation af denne tilegnede viden og sociale bevidsthed. En grønnere bog til en grønnere verden.

Anbefalingerne er blevet udvalgt på baggrund af deres **gennemførlighed, målbarhed** og **proportionalitet** i forhold til branchens udfordringer. Gennemførligheden er relevant, da anbefalingerne skal kunne realiseres for at give resultater. Derfor er de forslag og bekymringer, som forlagene har givet udtryk for i undersøgelsen, taget i betragtning. At anbefalingerne er målbare sikrer, at forlagene kan måle og rapportere deres tiltag inden for de forskellige områder, og at branchen kan opstille fælles mål og facilitere den standardisering, som medlemmerne har ønsket. Proportionaliteten sikrer, at anbefalingerne fokuserer på de områder i branchen med den største miljøpåvirkning.

På baggrund af disse forhold afspejler de valgte anbefalinger en prioritering af branchens næste skridt, men listen er på ingen måde udtømmende og udelukker ikke fremtidig udvikling. Den fortsatte udvikling inden for teknologi, infrastruktur og de tilgængelige ressourcer medfører nye muligheder for bæredygtig forlagsvirksomhed, som branchen nødvendigvis må indarbejde i sine mål og samarbejder.

Indhold

1. Design: Guide til 'eco-design'	2
2. Papir: Opfordring til at benytte FSC-certificeret papir	3
3. Trykning: Oprettelse af guide til valg af trykkeri.....	3
4. Pakning: Efterstræbe variation og minimeret brug.....	4
5. Energi: Overgang til grøn energi og søgen efter energieffektivitet	4
6. Transport: Undersøge bæredygtige alternativer og reducere unødvendig transport.....	4
7. Måling og rapportering: Arbejde hen imod standardiserede mål og rapporteringsmetoder.	5
8. Støtte til nationale initiativer: Støtte til klimapartnerskaberne for Handel, Landtransport og Affald, Vand og Cirkulær Økonomi	5
9. CSR i virksomhederne: Stræbe efter bæredygtighed i interne processer	5
10. Teknologi: Støtte til teknologiens fremme og udvikling	6

1. Design: Guide til 'eco-design'

Danske Forlags rapport "Towards Environmentally Conscious Publishing" anbefaler iværksættelsen af en guide vedrørende miljømæssigt design. Som illustreret i analysen af branchens værdikæde har de beslutninger, der træffes i designfasen, stor indflydelse på hele produktionens klimaaftryk. Miljømæssige hensyn i denne fase vil derfor have konsekvenser for hele værdikæden.

I betragtning af omfanget af trykkerier, som de forskellige forlag bruger, med hver deres produktionsproces, kan en sådan design-guide ikke fastsætte bestemte formater, layouts eller materialer. Dog kan guiden angive, hvilke overvejelser forlagene kan gøre sig med designteam og trykkeri.

Forslag til designguide:

1. Format og størrelse: Sikrer formatet et minimalt papirspild? Hvilke standardformater er bedst egnede for denne udgivelse?
2. Sidelayout: Sikrer sidelayoutet et optimalt sidetal, for at undvige papirspild?
3. Indbinding: Hvilken "finishing" [hvilket dansk ord er blevet brugt i udvalget?] er blevet valgt, og hvilke materialer anvendes? Er der andre mere miljøvenlige muligheder til rådighed? Bliver der anvendt yderligere forskønnende elementer, og hvilke materialer er nødvendige for processen?
4. Emballage: Bliver udgivelserne pakket individuelt? Kan dette undgås?
5. Produktionskvantitet
6. Digital printning: Kan print on demand-teknologi udnyttes for denne udgivelse?

2. Papir: Opfordring til at benytte FSC-certificeret papir

På baggrund af den norske forlæggerforenings rapport fra 2019 "Responsible Sourcing of Printed Material" vurderes det, at det vigtigste mål for den danske forlagsbranche er at øge brugen af FSC-certificeret papir. Selvom FSC-certificeret papir allerede i vidt omfang benyttes i produktionen, er der stadig plads til forbedring. Papirproduktion er den proces, der har det største klimaaftryk, og er dermed et vigtigt fokusområde for branchen.

Det er her vigtigt at kende de barrierer, som forlagene oplever i forbindelse med valg af papir, for at kunne håndtere dem.

Det er ligeledes centralt for forlagene at følge egne tiltag og orientere kunderne herom.

En sådan monitorering vil gøre det muligt for Danske Forlag at opstille mål for branchens brug af FSC-certificeret papir og følge udviklingen samt foretage årlige evalueringer.

3. Trykning: Oprettelse af guide til valg af trykkeri

I betragtning af den store miljøpåvirkning forbundet med trykning er en anbefaling vedrørende valg af trykkeri relevant for at lette overgangen til en grønnere bogproduktion. Det anbefales at bruge en tjekliste-guide i forbindelse med valg af trykkeri.

En sådan guide skal ikke opstille krav for, hvilke trykkerier forlagene kan og ikke kan samarbejde med, men derimod angive retningslinjer og fokusområder. Guiden kan med fordel benyttes over for eksisterende leverandører til at stille krav om specifikke services og dermed presse trykkerierne til at leve op til miljøkravene.

Det anbefales, at forlagene udvikler og offentligt kommunikerer en politik vedrørende valg af trykkeri, opstiller interne mål for implementeringen af guiden samt årligt rapporterer om brugen af guiden. I udviklingen af en guide, der afspejler best practice i valget af trykkeri, anbefales det, at Danske Forlag rådfører sig med Intergraf eller andre relevante europæiske organisationer og gør brug af deres viden inden for miljøvenlig trykning.

Med udgangspunkt i rapporten "Towards Environmentally Conscious Publishing" bør guiden som minimum indeholde følgende overvejelser:

- Er trykkeriet FSC- eller PEFC-certificeret?
- Har trykkeriet andre internationalt godkendte miljøcertifikater?
- Anvender trykkeriet et certificeret og internationalt godkendt værktøj til måling og rapportering af kulstofudledninger?
- Anvender trykkeriet grøn energi?
- Anvender trykkeriet miljøvenlige transportformer og retningslinjer for bæredygtig transport (fx vedr. lastbilers brændstoffektivitet)?

En guide, der indeholder ovenstående elementer, tager ikke blot det enkelte trykkeris produktionsmetoder i betragtning, men påvirker også valget af materialer brugt i produktionen (ved at opsætte mål for certificeringer), tager et skridt mod standardisering af kulstofrapportering og sætter mål for branchens energiforbrug og transport. Dermed håndteres mange af værdikædens miljøpåvirkninger.

Ovenstående er første skridt på vejen til at kvalificere valget af trykkeri, og håbet er, at det kan lede til mere ambitiøse mål, hvor miljøpåvirkninger og forbedringer nemmere og mere præcist kan evalueres.

4. Pakning: Efterstræbe variation og minimeret brug

Som skitseret i værdikædeanalysen er DBK's standardpakning ofte for stor i forhold til branchens behov, hvilket ikke blot betyder, at der bruges for meget materiale, men som også fører til unødvendig brug af plads under transporten. Ved at tilbyde en større variation i pakkernes størrelse vil færre bøger samtidig blive skadet under transporten. Det er derfor oplagt at foretage ændringer inden for dette område – noget som ligger inden for rækkevidde både for DBK og for forlagene.

Der kan ydermere spares på pakning, hvis distributionen af marketingmateriale til forhandlere centraliseres. Den amerikanske boghandlerforening har iværksat en løsning til et lignende problem, 'Red Box'-programmet sender en gang om måneden kasser ud til forhandlerne med skilte, bogmærker, plakater, kataloger og flyers fra de forlag, der ønsker at deltage. Programmet kan inspirere til, hvordan et lignende program kan realiseres i Danmark, og dermed være med til at sænke branchens pakning og transport.

5. Energi: Overgang til grøn energi og søgen efter energieffektivitet

Mens mange af bogdistributionens miljøpåvirkninger skal forbedres via strukturelle ændringer (fx indførslen af el-drevne køretøjer), ligger ændringer i DBK's energikilder inden for rækkevidde. Det anbefales, at DBK overgår til grøn energi og sikrer energieffektivitet til gavn for nedbringelsen af hele værdikædens udledning.

6. Transport: Undersøge bæredygtige alternativer og reducere unødvendig transport

I betragtning af den store betydning transporten har på hele værdikædens miljøpåvirkning, kræver dette område stor opmærksomhed. Mens ansvaret for transporten fra trykkeri til lager ligger hos trykkeriet (behandlet under anbefaling 3 - Trykning), ligger beslutninger vedrørende transporten fra lager til forhandlere/slutbrugere hos forlagene. Selvom mange af de alternative transportmuligheder endnu ikke er udbredt i Danmark, er det dog værd at undersøge de muligheder, der ligger i dem, og anvende dem, der er bedst egnede for danske forlag; fx brug af el-biler til distribution af bøger og samarbejde med den grønne distributør ifm. salg direkte til slutbrugere.

Det er vigtigt at fjerne den unødvendige transport i forbindelse med det nuværende fakturerings- og retursystem for nedsatte bøger. Det vil være nødvendigt at iværksætte et nyt system, der ikke kræver, at bøgerne sendes retur til DBK blot for atter at blive indkøbt af forhandlerne.

7. Måling og rapportering: Arbejde hen imod standardiserede mål og rapporteringsmetoder.
De danske forlag, som har deltaget i undersøgelsen, finder det nødvendigt med standardiserede mål og rapporteringsmetoder for at sikre gennemsigtighed og sammenlignelighed i branchen. Rapporten anbefaler derfor, at Danske Forlag i samarbejde med den europæiske forlæggerforening arbejder for fastsættelsen af standardiserede kriterier for mål og rapportering, nationalt og på europæisk plan. Dansk Erhverv er engageret i det nationale arbejde med at fastsætte standarder for danske brancher, og Danske Forlag kan med inspiration i det nationale arbejde aktivt påvirke det internationale arbejde.

I forlængelse af ovenstående er det vigtigt at opstille kollektive mål med henblik på at følge udviklingen. Til det formål anbefaler rapporten, at Danske Forlags Udvalg for Grøn Bogbranche etablerer en samlet vision for branchen, indeholdende et udgangspunkt (startpunkt), KPI'er (Key Performance Indicators) samt overordnede mål især vedr. implementering af rapportens anbefalinger.

8. Støtte til nationale initiativer: Støtte til klimapartnerskaberne for Handel, Landtransport og Affald, Vand og Cirkulær Økonomi

Den danske forlagsbranche oplever mange strukturelle barrierer i forsøget på at nedsætte branchens klimapåvirkning, og rapporten anbefaler derfor, at branchen støtter op om de nationale tiltag for klimavenlige løsninger i infrastrukturen og i de danske institutioner. Danske Forlag kan aktivt gøre opmærksom på branchens ønsker og udfordringer i relation til disse tiltag.

De mest relevante klimapartnerskaber for bogbranchen er Handel, Landtransport samt Affald, Vand og Cirkulær Økonomi. Disse klimapartnerskaber har til hensigt at:

- være fortalere for effektive, kollektive pakningsprincipper, som overholder miljøpraksisser
- reducere kulstofudledninger forbundet med transport på tværs af landet og fremme adgangen til bæredygtige transportformer
- støtte op om en total renovering af det danske retursystem hen imod en cirkulær økonomi.

9. CSR i virksomhederne: Stræbe efter bæredygtighed i interne processer

Som nævnt i rapportens kapitel 3 er det vigtigt for danske virksomheder både at se indad og udad i forsøget på at minimere klimapåvirkninger. Selvom påvirkningen fra Tier 1-udledninger i den danske forlagsbranche er lille, er der stadig plads til forbedringer. Rapporten anbefaler, at der udvikles en guide med CSR-tiltag til Danske Forlags medlemmer – en guide til forbedring af bæredygtigheden i forlagenes interne drift/processer.

Guiden kan bestå af en række spørgsmål inspireret af regeringens klimapartnerskabsrapporter:

- Anvender jeres bygninger grønne energikilder?
- Er jeres bygninger optimeret i forhold til mest effektivt energiforbrug?
- Serverer I vand på flaske?
- Anvender I engangskopper og -bestik til kaffe og andre forfriskninger?
- Er menuen i jeres kantine klimavenlig?
- Har jeres kantine igangsat initiativer til at formindske madspild?
- Har I firmabiler, og er de elektriske?
- Opfordrer jeres firma til brug af bæredygtige transportmetoder?
- Har I minimeret jeres rejseaktiviteter til det absolutte minimum?
- Sorterer I al affald, og sikrer I, at genanvendelse bliver benyttet, hvor det er muligt?
- Har jeres firma forpligtet sig til at benytte cirkulær økonomi?

10. Teknologi: Støtte til teknologiens fremme og udvikling

Der er både i transportsektoren og selve bogproduktionen muligheder for teknologisk fremgang til støtte for forlagsbranchens grønne omstilling, og det er derfor relevant for branchen at samarbejde med og støtte forskning og teknologiske institutter, som udvikler grønne løsninger til at imødekomme branchens behov. Sådanne initiativer kan bl.a. være udviklingen af mere CO₂-venlige produktionsmaterialer, forbedrede mulighederne for print on demand samt udvikling af marketingværktøjer, som kan forudsige efterspørgslen og dermed begrænse overproduktion.

Udvalget for Grøn Bogbranche kan undersøge mulighederne for at søge finansiel støtte, fx fra Innovationsfonden, til investering i forskning i og udvikling af nye teknologiske løsninger for en grønnere forlagsbranche. I det mindste kan et samarbejde med forskningsinstitutter m.fl. give forlagene en større indsigt i produktionsmaterialerne og produktionsprocessen og dermed føre til, at der træffes mere kvalificerede beslutninger.